

Ladislav Babić

A kud bre sve to ode?

Prema izvještaju koji američki *Ured za popis stanovništva* ([USCB](#)) objavljuje svake godine, a čiji najvažniji detalji se mogu naći na [Wikipediji](#) - lani je obitavalo planetu oko 7.2 milijarde žena i muškaraca. Prosječna starost svjetske populacije iznosila je 67.07 godina (žene 69, muškarci 65). Za naše daljnje potrebe ovo je sasvim dovoljno, te se opraštamo od agencije do njenog narednog izvještaja. I dok *Desanka Maksimović* ne bi žalila za prohujalom mladošću samo da „on“ zadivljen stane kraj nje:

*Nije mi žao što će života vode
odneti i moje grane zelene;
sad neka mladost i sve neka ode,
on je zadivljen stao kraj mene. („Sreća“),*

obični se smrtnici - sa zebnjom očekujući da im neznanac s kosom u ruci uruči nepovratni poziv u svoje odaje – pitaju: *A kud bre sve to ode?* Što bismo sve dali da neumoljivi hod kazaljki koje otkucavaju

„urečeni rastanak bez našeg htijenja“ (Jesenjin, „Do viđenja...“)

okrenemo u suprotni smjer, ali ne ide pa ne ide, što nas doduše ne sprečava u maštarijama o tome. Pa, zaista - kud bre sve to ode?

Zbivanja u prirodi su načelno nepovratna, te nas ne bi smjela začuditi naša nesposobnost izrade vremeplova za povratak u najbolje dane, ali nas to ne može utješiti da će iza [Kronsova ob roka](#) ostati samo sjećanja naših potomaka. I pokoji materijalni dokaz naše kreativne opstojnosti, koji će samo dodatno pobuđivati uspomene. Pretvorba vremena (iščezlog nam života) u pamćenja koja kolaju neuronima mozga naše djece baš i nije nekako fizikalno, a još manje duhovno prihvatljivo. Tim prije, što spomenuta znanost temeljem svog cjelokupnog praktičnog i teorijskog iskustva nudi jednu krhku i varavu nadu, s dna [Pandorine kutije](#):

ništa u svemiru ne nastaje iz ničega, niti se pretvara u ništa – sve predstavlja samo mijenu iz jednog u neki drugi oblik bivstvovanja.

Pa, kad bismo znali u što se to pretvorilo proteklo vrijeme, možda bismo i prije negoli nepovratno nestanemo krenuli „u potragu za izgubljenim vremenom“, s više nade i entuzijazma da ga pronađemo i prisilimo vratiti što nam oduze. Maštati nije grijeh (doduše, ovisi o čemu se snuje), pa tako u jednoj mojoj SF storiji, napredna civilizacija *Lamanyjaca* dolazi do otkrića:

„Postoji tek sadašnjost, a prošlost nepovratno izmiče, poput vode kroz cjediljku, bez imalo šansi da se išta od nje vrati natrag. Razvojem svoje nauke, došli su do zaključka kako ništa ne može nestati bez traga, već se samo pretvoriti u drugi oblik postojanja. Slijedeći zaključke svog najpoznatijeg znanstvenika Twostaina, kombinirane sa spoznajama iz raznoraznih zakona očuvanja, spoznali su da proteklo vrijeme ne nestaje, već se naprosto pretvara u svemirski prostor, uslijed čega se cijeli univerzum nalazi u ekspanziji.“ ([„Klopke za vrijeme“](#))

U drugoj znanstveno fantastičnoj priči ([„Allelonija i Parallelonija“](#)), Allelonci to nešto „fizikalnije“ argumentiraju:

„Već najjednostavnija fizikalna relacija (da batalimo prije spomenutu za koju nisam siguran jeli mu uopće bila poznata) - Allova intuicija nedvojbeno ga je u to uvjerila - pokazuje da prostor i vrijeme moraju biti povezani. Formula koja opisuje jednoliko prostiranje svjetlosti ($s=ct$, c je brzina svjetlosti) bila je ključni faktor za taj zaključak. Najpoznatija Einsteinova relacija je ona o „ekvivalentnosti“ mase i

energije: $E=mc^2$. Stavio sam navodnike, prenoseći Allova shvaćanja, jer se po njemu ne radi o pravoj ekvivalenciji (jednakovaljanosti) već ovdje brzina svjetlosti „c“ služi kao konverzioni (pretvorbeni) faktor. Pokazuje naprosto koliko energije ima u jedinici mase (ustvari, to pokazuje kvadrat brzine svjetlosti). Dodijelimo li joj istu ulogu u prethodnoj relaciji, eto nam formule za „ekvivalenciju“ prostora i vremena. Formula pokazuje da je moguća pretvorba vremena u prostor, sa faktorom konverzije jednakim brzini svjetlosti. Često se čovjek, da ne kažemo Allelonac, nađe „u potrazi za izgubljenim vremenom“. Kuda je nestala naša mladost, zašto se ono prošlo ne može vratiti? Allova analogija odgovorila je na to pitanje na najjednostavniji mogući način. Prošlo vrijeme nije nestalo, ono se pretvorilo u drugi oblik – novonastali prostor – ostavivši tragove prošlih zbivanja u našem sjećanju! Ova analogija odgovorila je na osnovnu Allovu zamjerku „nastanku“ prostora – ništa ne nastaje iz ničega, pa ni prostor ne može iz ničega nastati. Stvari se u svemiru samo preobrazuju iz jednog oblika u drugi, što je najočitije na primjerima pretvorbi energije. Daklem, „Allov“ prostor ne nastaje iz ničega, već samo predstavlja konverziju „izgubljenog“ vremena u novonastali prostor. A činjenica, do sada neopovrtna, je upravo to: vrijeme „ističe“ bez mogućnosti povratka, a prema teoriji Velikog praska neprestano se „stvora“ svemirski prostor.“

Daklem, već dvije napredne svemirske civilizacije – *Lamanyjaca* i *Allelonaca* – došle su do istovjetnog zaključka. Što, zaboga, rade naši znanstvenici? Za koga vruga im izdvajamo iz našeg poreza – da sjede i ćošaju jedan drugome leđa? Legitimno pitanje, no ne brinite – autor članka spasit će, i još malo unaprijediti stvari. Upravo zato služe demografski podaci s početka teksta.

Najnovija istraživanja pokazuju (daklem, neki naučnici nešto i rade!) da starost svemira iznosi oko 13.7 milijardi godina, a podjednak broj svjetlosnih godina iznosi i njegova veličina (svjetlost bi toliko godina morala putovati do njegova „ruba“). S obzirom na univerzalnost znanstvenih spoznaja, one moraju biti jednake *Lamanyjcima*, *Alleloncima* ili *Zemljanima*, a kako su znanstvenici poznati po radodarnoj izmjeni rezultata svojih istraživanja, iskoristit će zaključke spomenutih civilizacija, unapredivši ih na slavu ljudske vrste (i osobnu, dakako). Dimenzije svemira možemo izračunati iz već spomenute formule $s=ct$, u kojoj „s“ označava njegovu veličinu, „t“ je njegova starost dok „c“ predstavlja brzinu svjetlosti (300 tisuća kilometara u sekundi) kojom se on širi (doduše, ne slažu se baš svi u toj tvrdnji). Tijekom prosječnog prebivanja na planeti, svakome od stanovnika *Globusa* otišlo je u vjetar, pardon – pretvorilo se u novonastali prostor – oko 67

godina života. Blizu 483 milijarde godina života Zemljana – njihovih subjektivnih vremena - je iskorišteno za izgradnju prostornog tkiva svemira! Pa, koliku je to protežnost izgradilo tih stotine milijardi iščezlih godina stanovnika ove planete? Odgovor je trivijalan, leži nam kao na dlanu: treba samo sve podatke pretvoriti u prikladne fizikalne jedinice, te izračunati iz spomenute, najjednostavnije fizikalne formule! I? Totalni fijasko – nastalo je 483 milijardi svjetlosnih godina novog prostora, što je oko 35 puta više od radijusa svemira!

Naučnici su poznati kao izuzetno snalažljiva čeljad. Još je *Hegel*, upozoren da mu filozofski sistem ne korespondira s činjenicama, izjavio „*Utoliko gore po činjenice*“, dok neki kažu da je *Einstein* ponudio izuzetno primjenljiv savjet (što mi je malko sumnjivo): „*Ako činjenice ne odgovaraju teoriji, promijenite činjenice*“, no ja ću ih – kao etički primjer svim znanstvenicima - samo nastojati „uskладiti“ sa teorijom. Naime, očito je da svi stanovnici *Zemlje* još uvijek nisu proživjeli cijeli životni vijek; ima doduše staraca od stotinjak i kusur godina, ali i nesrazmjerno više dojenčadi od svega par dana starosti. Izbjegnuto ću i objašnjenja o krajnjem pojednostavljenju kojim smo pristupili problemu, s obzirom da se čitaocu počelo drijemati već nakon prvog pogleda na formulu radi koje je bio na produžnoj nastavi, pa direktno prijeći na zaključak. Sasvim je očito da rezultat našeg proračuna mora biti dosta manji od iskazanoga, što nas približava odlučnoj „znanstvenoj“ tvrdnji:

Zaista, isteklo vrijeme života naših sugrađana, nije netragom nestalo – ono je ugrađeno u novonastalu prostornu strukturu svemira.

Daklem, nisu samo sjećanja, izbjegavši *Kronosovoj gozbi*, jedino što je ostalo od prohujalog vremena. Ostali su čvrsti fizikalni tragovi nečega za što smo smatrali da je zauvijek *prohujalo s vihorom*, a to nam može probuditi novu nadu. Treba samo naći fizikalni način obrnute promjene - *prostora u vrijeme*! Nemojte sad od mene suviše očekivati, mora nešto ostati i za vaša pregnuća, zar ne?

Ipak, preostade suštinsko pitanje, na koje je vaš lucidni kolumnist također odgovorio u jednom tekstu, kojega se na žalost ne može sjetiti (demencija ga polako sustiže), a ne da mu se previše tražiti jer ima pametnija posla. *Zašto se to zbiva?* Naime, iz kojeg razloga se svemir „naduvava“ konverzijom vremena u prostor? Pojednostavnit ću, koliko se prisjećam, svoj odgovor iz zametnutog teksta. Zbog sasvim otrcanog razloga: tijekom ljudske historije gomila se sve veći skup stečenih spoznaja koje se u sve kraćim vremenskom razmacima uvišestručuju.

Pa, zar vam nije jasno? Sve to mora nekuda stati, biti nekud smješteno, i iz tog se razloga svemir ubrzano širi - kako bi mogao akumulirati sve spoznaje i proizvode ljudskog duha! *Eureka!* Potvrđena je pretpostavka stara gotovo kao i ljudska civilizacija (uz dužno priznanje *Lamanyjcima* i *Alleloncima*) - primata neumrlog duha nad prolaznom materijom. Duha, koji je, kako se ispostavilo, ne samo pokretač napretka čovječanstva, već je odgovoran i za ubrzano širenje cijele vasiona! Eto, sad kad znate činjenice, uzroke i posljedice, ja odo' - pošto sam završio tekst - u nešto pametno utrošiti vrijeme koje mi polako ističe.

Na kraju, samo još dobronamjerno upozorenje na oprez. Naime, uspije li nam promijeniti tijek vremena - osim lijepih, mogle bi nam se povratiti i ružne stvari; poput ratova, genocida, prirodnih katastrofa, bolesti, ... Dapače, potekne li vrijeme unatrag, realnom postaje za nacionalšoviniste *Regije* upravo sablažnjiva opcija – ponovna reintegracija njihovih bananistana u državu koju su uspješno raskomadali. Baš paradoksalno, zar ne: u skućenijem svemiru (jer se prostor sažima uslijed pretvaranja u vrijeme) imali bi prostraniju državu! Stoga je za očekivati da će konzervativni faktori pružati ogorčeni otpor opisanom smjeru istraživanja. Ako našu metodu inverzije prostora u vrijeme ne uspijemo opskrbiti selektorima koji bi to spriječili, svo već jednom proživljeno zlo ovoga svijeta moglo bi nam se ponoviti. Samo, ne bi li bilo daleko svrsishodnije da umjesto bavljenja prošlošću, filtriramo naše postupke za buduća vremena koja stoje pred nama i našim potomcima? Jeli to ipak nevjerovatnije od ostvarenja maštarija darovanih čitateljima, u zajedničkom pokušaju bijega od surove tranzicione stvarnosti, koju ni bujna mašta vašeg kolumnista nije umjela zamisliti?

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>